

**ДОСУДОВА ДОПОВІДЬ У
КРИМІНАЛЬНОМУ
ПРОВАДЖЕННІ:
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРАКТИКИ
ЗАСТОСУВАННЯ**

Аспірант кафедри
кримінального процесу і
криміналістики
Львівського
національного
університету імені Івана
Франка **Білас Ігор**

Науковий керівник: д.ю.н.,
проф. **Нор В. Т.**

ЗМІСТ

- 1. Інститут пробації у кримінальному провадженні: поняття та зміст.**
- 2. Досудова доповідь: поняття та процесуальна природа.**
- 3. Порядок призначення досудової доповіді у кримінальному провадженні.**
- 4. Дослідження досудової доповіді у ході судового розгляду кримінального провадження.**
- 5. Особливості правозастосовної практики застосування досудової доповіді у кримінальному провадженні.**

Інститут пробації у
кримінальному провадженні:
поняття та зміст.

ЗМІСТ ЯВИЩА ПРОБАЦІЇ ЯК КОМПЛЕКСНОГО СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ТА КРИМІНАЛЬНО- ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЯВИЩА

- законодавчо врегульована діяльність уповноважених суб'єктів зі збирання та подання до суду систематизованої інформації у формі досудової доповіді, яка характеризує особу, обвинувачену у вчиненні кримінального правопорушення, задля прийняття судом рішення про вид та міру покарання;
- захід кримінального-правового впливу на засуджених, не пов'язаний з їх ізоляцією від суспільства;
- комплекс заходів наглядового та соціально-виховного характеру, які застосовуються уповноваженими органами стосовно осіб, засуджених до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі; звільнених від відбування покарання з випробуванням; умовно-достроково звільнених, що мають на меті виправити правопорушників та забезпечити їх повернення до соціуму.

**Інститут пробації у
кримінальному провадженні:
поняття та зміст.**

**Ознаки, які притаманні кримінально-
процесуальному явищу:**

- а) урегульованість нормами кримінального процесуального законодавства;
- б) спрямованість на виконання завдань кримінального провадження.

Інститут пробації у
кримінальному провадженні:
поняття та зміст.

Досудова пробація у кримінальному провадженні та її учасники

представник персоналу органу пробації, як суб'єкт збирання відомостей про особу обвинуваченого та систематизації їх у формі досудової доповіді

обвинувачений, право на участь у підготовці пробаційної доповіді якого є гарантією об'єктивності її змісту

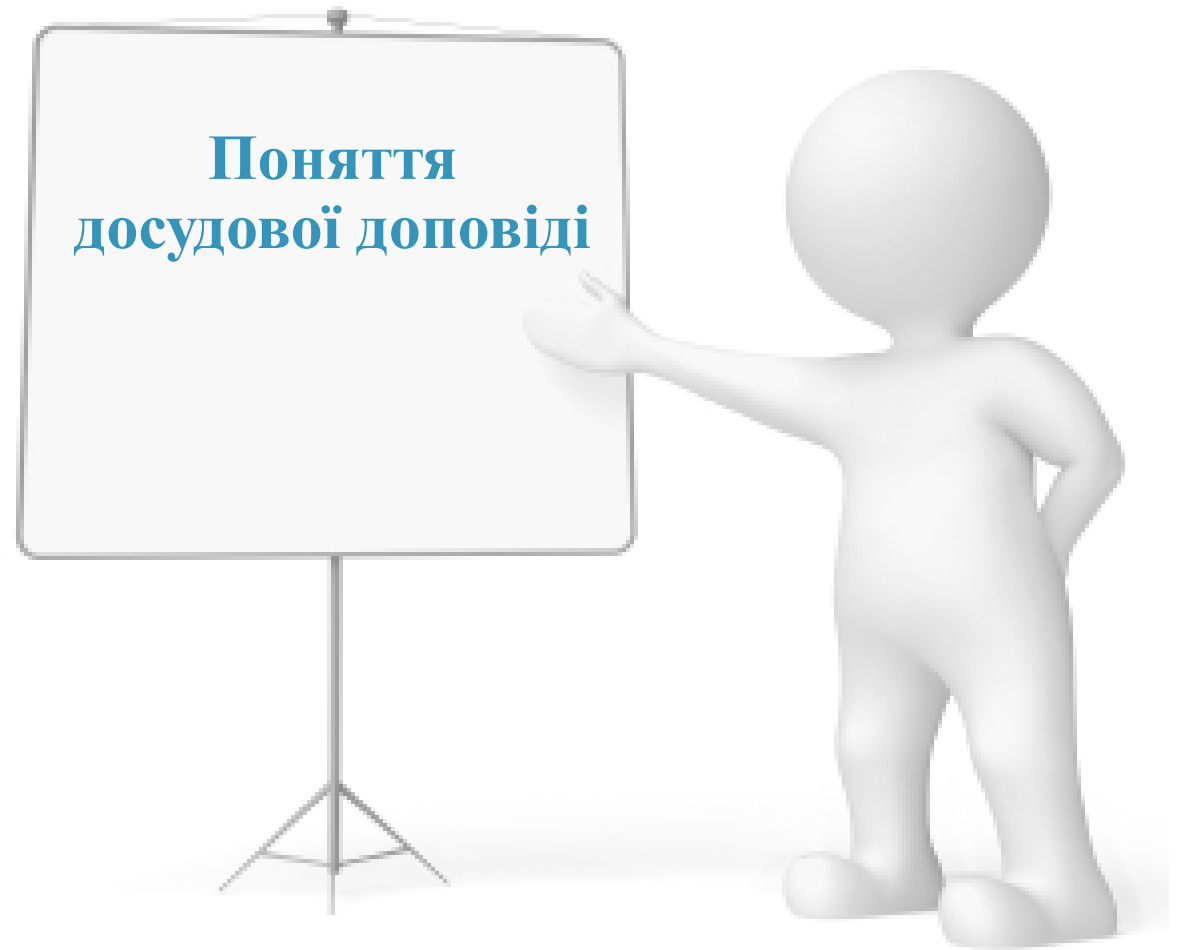
суд, що здійснює оцінку доповіді про особу обвинуваченого на етапі ухвалення вироку

фізичні і юридичні особи – володільці відомостей, що характеризують особу обвинуваченого

**Досудова доповідь: поняття та
процесуальна природа**

**Доктринальні підходи до
визначення поняття, позиція:**

- А. В. Чугаєвської
- Т. П. Ткача
- О. С. Максименка

Досудова доповідь: поняття та процесуальна природа

досудова доповідь містить відомості про факти (фактичні дані), які характеризують обвинуваченого

КПК України містить бланкетну норму, яка відсилає до положень підзаконного нормативного акта, а також закріплює права й обов'язки учасників кримінального провадження у рамках підготовки досудової доповіді

отримана представником персоналу органу пробації інформація має зв'язок з обставинами, що підлягають доведенню у кримінальному провадженні та входять до предмету доказування

Чи може досудова доповідь бути доказом у кримінальному провадженні?

Досудова доповідь: поняття та процесуальна природа

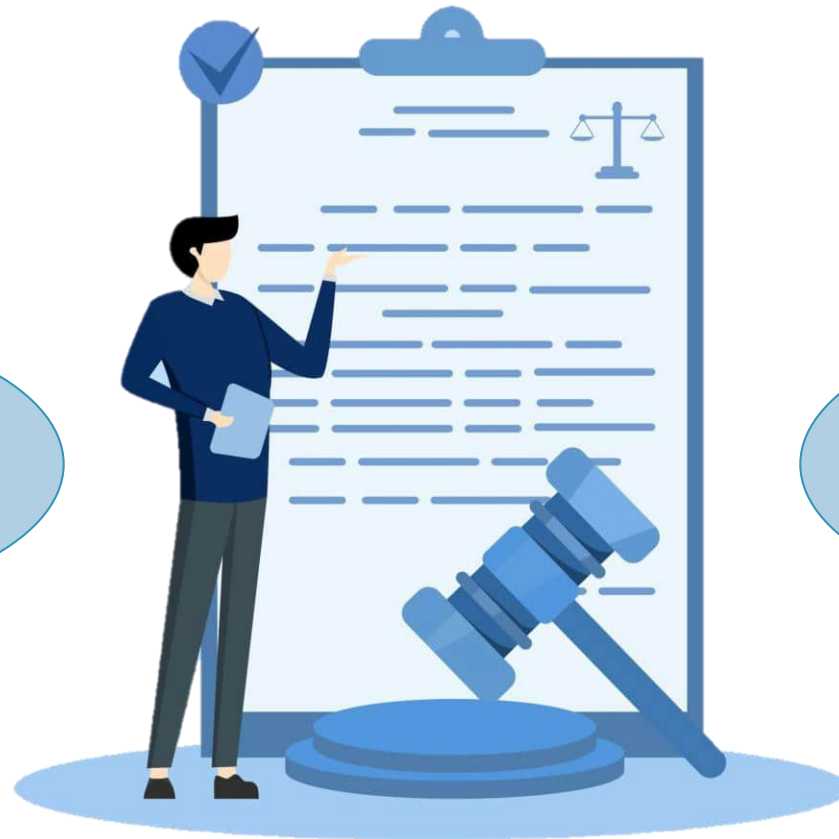
Досудова доповідь органу пробації як доказ у кримінальному провадженні

містить дані про факти, що характеризують обвинуваченого

такі дані отримуються в порядку, визначеному кримінальним процесуальним законодавством

закріплені в одному із встановлених КПК України процесуальних джерел – документі

стосуються обставин, що входять до предмету доказування

Порядок призначення
досудової доповіді у
кримінальному провадженні

**КОЛИ СУДОМ ВИРІШУЄТЬСЯ ПИТАННЯ СТОСОВНО
ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ (ПРОБАЦІЙНОЇ
ДОПОВІДІ)?**

Порядок призначення
досудової доповіді у
кримінальному провадженні

**ВИЗНАЧЕННЯ НЕОБХІДНОСТІ СКЛАДАННЯ ДОСУДОВОЇ
ДОПОВІДІ: СУД ЯК СУБ'ЄКТ ІНІЦІЮВАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ**

Порядок призначення досудової доповіді у кримінальному провадженні

Прийняття судом рішення про необхідність призначення досудової доповіді

наявність у матеріалах кримінального провадження додаткової інформації, зібраної неупередженим суб'єктом, щодо соціально-психологічної характеристики обвинуваченого, оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення сприяє стороні кримінально-правового спору у доведенні перед судом власної правової позиції, як стосовно наявності обставин, які пом'якшують чи обтяжують покарання обвинуваченого, або виключають його кримінальну відповідальність, так і належного виду й міри покарання

доручаючи за клопотанням сторони представнику персоналу органу пробації підготувати доповідь про особу обвинуваченого, суд тим самим спрямовує судовий розгляд на досягнення об'єктивної істини, позаяк додаткові відомості щодо підсудного надають можливість суду дослідити ті аспекти його особистості, які сторони, унаслідок наявності процесуального інтересу чи з інших причин, не розкривають перед судом

суд, приймаючи рішення призначити досудову доповідь у кримінальному провадженні, таким чином демонструє неупередженість та безсторонність, оскільки, за умови відсутності будь-яких доказів винуватості обвинуваченого, залишає на розсуд сторін необхідність долучення до кримінальної справи пробаційної доповіді із висновком про можливість виправлення підсудного без застосування до нього покарання у виді позбавлення чи обмеження волі на певний строк

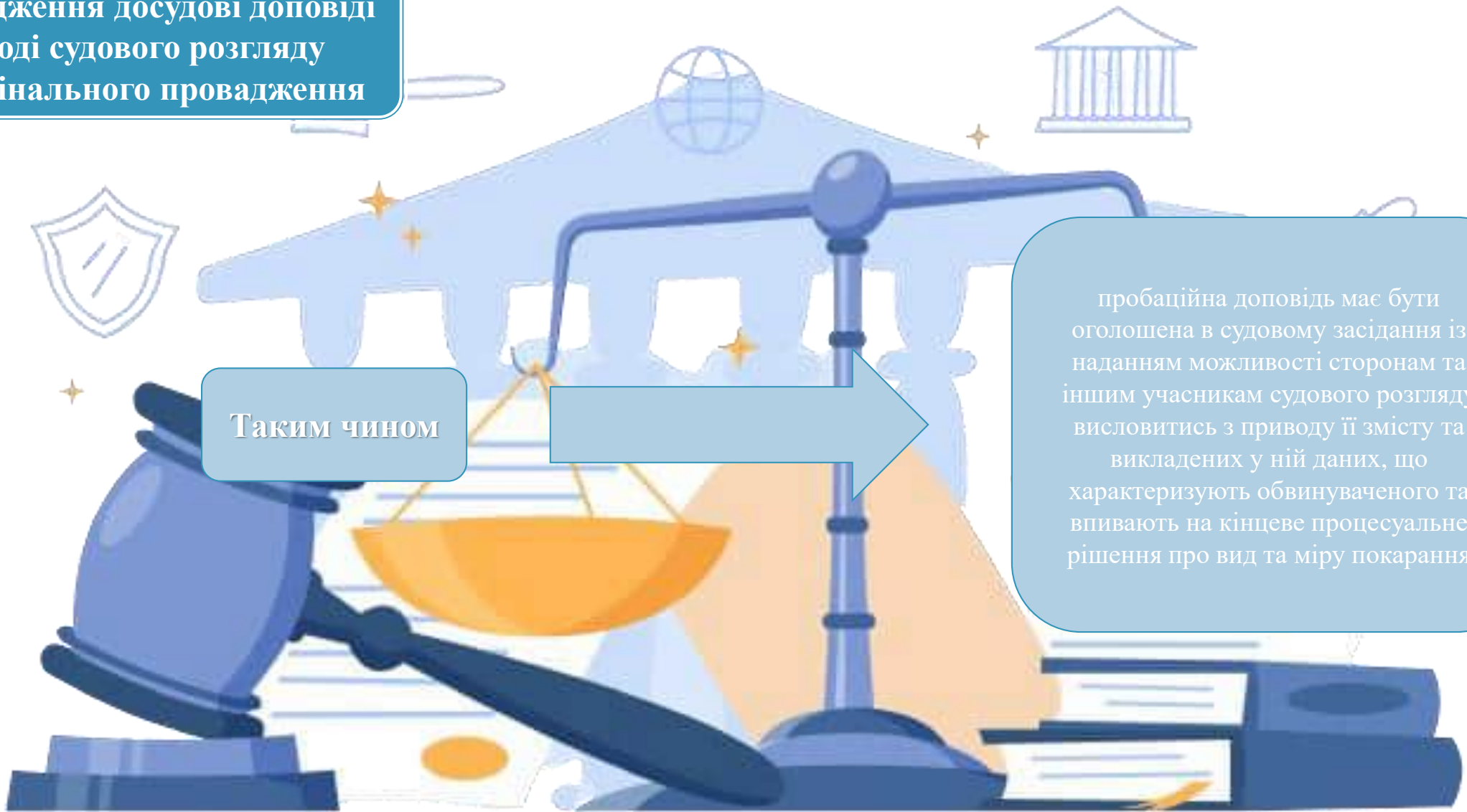
Дослідження досудові доповіді
у ході судового розгляду
кримінального провадження

ПОРЯДОК ДОСЛІДЖЕННЯ ДОСУДОВОЇ ДОПОВІДІ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВИ В СУДІ

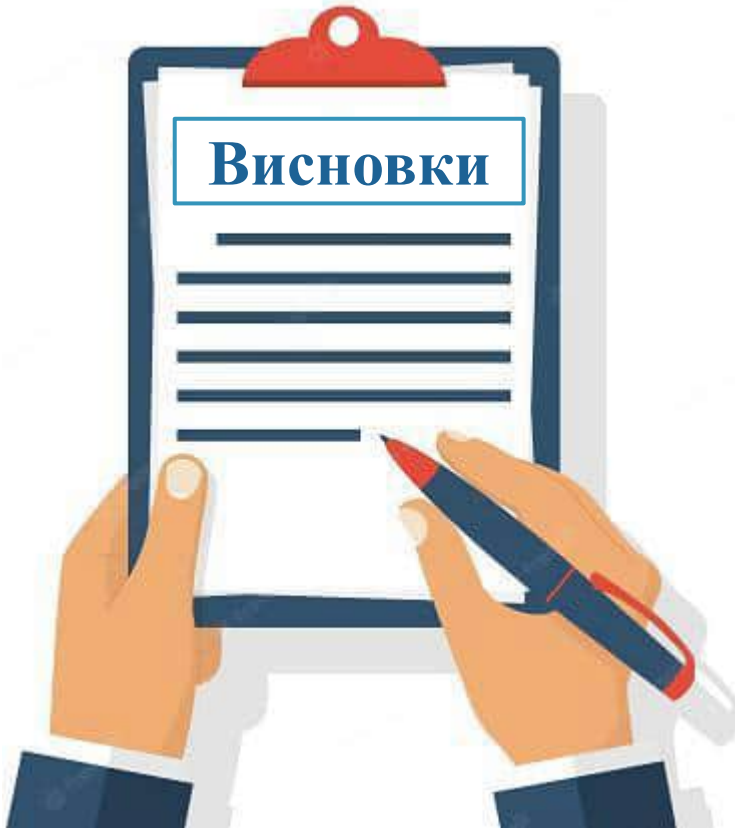
**Дослідження досудові доповіді
у ході судового розгляду
кримінального провадження**

Таким чином

пробаційна доповідь має бути оголошена в судовому засіданні із наданням можливості сторонам та іншим учасникам судового розгляду висловитись з приводу її змісту та викладених у ній даних, що характеризують обвинуваченого та впливають на кінцеве процесуальне рішення про вид та міру покарання

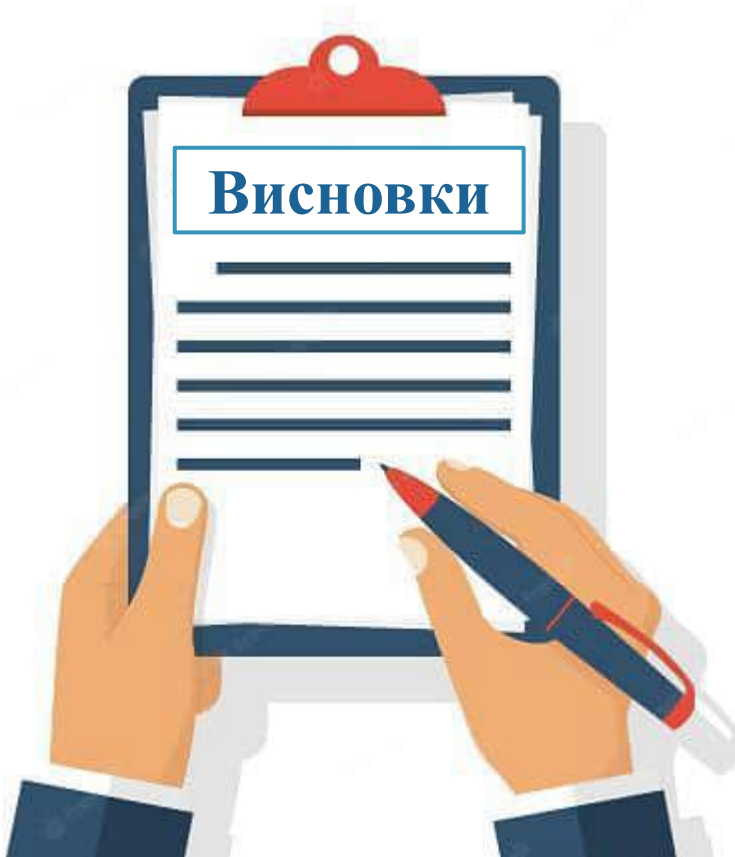

Особливості правозастосовної практики застосування досудової доповіді у кримінальному провадженні

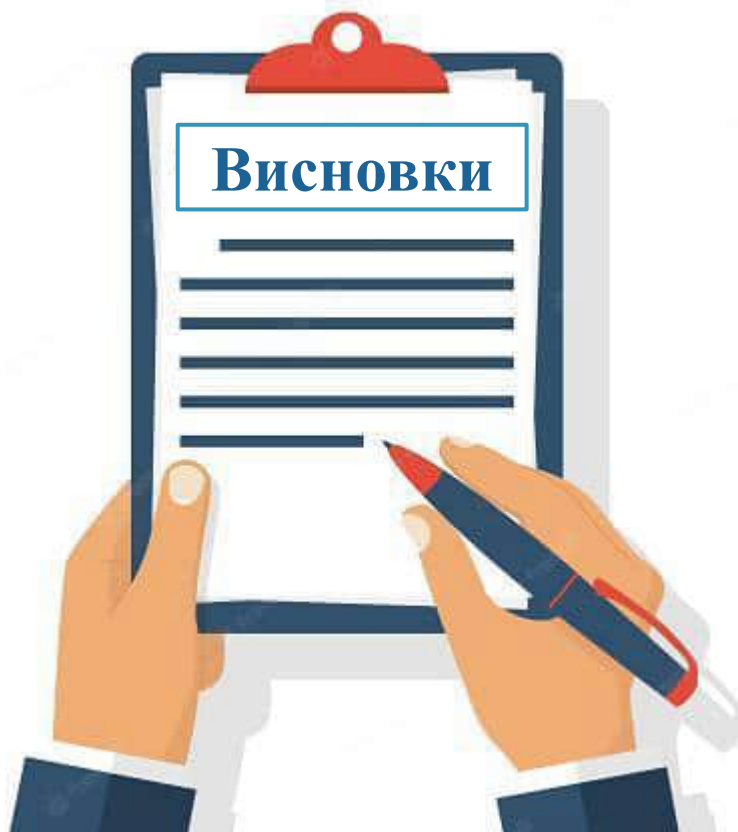
- суди доволі часто ухвалюють рішення про необхідність підготовки досудової доповіді за власною ініціативою, подекуди не з'ясовуючи думку сторін, або самостійно доходять висновку щодо відсутності такої потреби в умовах відсутності будь-яких відомостей, що характеризують обвинуваченого, за винятком передбачених ст. 291 КПК України документів;
- найчастіше із клопотанням про доручення представнику персоналу органу пробації скласти досудову доповідь звертається прокурор, рідше – сторона захисту;
- відмову у призначенні доповіді пробації за клопотанням сторони суди мотивують: передбаченими КПК України обмеженнями щодо санкції інкримінованого кримінального правопорушення; відсутністю інтересів національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (які, за своєю суттю, є декларативними); достатнім забезпеченням обвинуваченого правом на захист;
- усвідомлюючи відсутність на етапі підготовчого провадження достатніх для складання досудової доповіді даних стосовно обвинуваченого, суди задовольняють клопотання представника персоналу органу пробації про ознайомлення із матеріалами кримінального провадження, водночас, зобов'язуючи прокурора надати доступ до наявних у нього документів, що суперечить нормам кримінального процесуального закону;
- існують два можливих варіанти забезпечення права представника пробації на ознайомлення із матеріалами кримінальної справи: правозастосовний (продовження судового розгляду впродовж підготовки досудової доповіді, а також надання достатнього строку для її складання з можливістю його пролонгації) та законодавчий (нормативне закріплення мінімального строку підготовки та подання доповіді пробації, який би спливав не раніше закінчення з'ясування обставин кримінального провадження та переходу до судових дебатів);

Особливості правозастосовної практики застосування досудової доповіді у кримінальному провадженні

- незважаючи на те, що представник персоналу органу пробації не є учасником підготовчого судового засідання згідно з ч. 2 ст. 314 КПК України, деякі суди здійснюють виклик даного суб'єкта для участі у рамках підготовчого провадження, що є передчасним;
- суди здебільшого не обґрунтовують встановлення конкретних строків підготовки пробаційної доповіді;
- як впливає зі змісту судових рішень, суди встановлюють строки підготовки доповіді залежно від характеру інкримінованого кримінального правопорушення, що є хибним, так як механізм досудової доповіді має на меті забезпечити ухвалення справедливого рішення про вид та міру покарання безвідносно до характеру правопорушення;
- позитивним моментом є ухвалення судами першої інстанції рішень щодо продовження строків складання доповідей органу пробації;
- ухвалюючи рішення про вид та міру покарання, суди досить часто погоджуються із висновками представника персоналу органу пробації стосовно можливості виправлення особи, визнаної винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, без застосування покарання, пов'язаного із ізоляцією від суспільства, а у деяких випадках, надають перевагу відомостям досудової доповіді перед інформацією, яка надається сторонами;
- незгоду із висновками органу пробації суди першої інстанції обґрунтовують дискрецією суду або позицією сторін;

Особливості правозастосовної практики застосування досудової доповіді у кримінальному провадженні

- практика апеляційних судів щодо перевірки обставин непризначення судами першої інстанції досудової доповіді у кримінальному провадженні є неоднозначною: в одних випадках відсутність такої доповіді вважається істотним порушенням вимог КПК України, в інших – ні (коли мова йде про ті ситуації, за яких сторони не демонструють зацікавленості у досудовій доповіді та не звертаються із клопотанням про її призначення);

- з метою недопущення порушень норм КПК України та забезпечення можливості сторін використати механізм досудової доповіді на підтвердження своїх правових позицій судам першої інстанції, на нашу думку, доцільно з'ясовувати у сторін наявність клопотань стосовно призначення досудової доповіді у справі як на етапі підготовчого провадження, так і в ході судового розгляду у випадку зміни прокурором обвинувачення (ч. 5 ст. 338 КПК України);

- практика апеляційних та касаційного судів дає підстави дійти висновку, що, попри рекомендаційний характер досудової доповіді для суду при ухваленні ним рішення про вид та міру покарання, суд, усе ж таки, зобов'язаний надати їй оцінку у сукупності з іншими обставинами провадження, та обґрунтувати свою незгоду (згоду, якщо суд ухвалює своє рішення, керуючись висновками доповіді пробації) із позицією представника персоналу органу пробації. В іншому випадку ухвалений вирок підлягатиме скасуванню;

- відсутність досудової доповіді у матеріалах справи не є порушенням вимог КПК України в умовах відсутності клопотання сторін та наявності даних про особу обвинуваченого, достатніх для ухвалення вироку. При цьому, судам доцільно з'ясовувати в сторін наявність такого клопотання.